

Nr 714

Av herr **Sundin**, i *anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 111, angående förslag om ökad lärarutbildning m. m.*

(Lika lydande med motion nr 869 i Andra kammaren)

Av proposition nr 111 framgår att den nuvarande utbildningen av förskollärare är otillräcklig i förhållande till rådande brist och förväntat behov av ökat antal förskollärare. För att i viss mån avlägsna dessa olägenheter föreslås i propositionen dels att förskoleseminarierna skall förstärkas fr. o. m. budgetåret 1963/64, dels att utbildningskapaciteten skall ökas. I ökningen av utbildningskapaciteten ingår inrättandet av två nya seminarier, nämligen i Gävle och Jönköping. Antalet förskoleseminarier skulle därmed bli nio. De övriga är belägna i Göteborg, Luleå, Malmö, Norrköping, Stockholm, Uppsala och Örebro. Genom inrättandet av de nya seminarierna och genom ökad intagning vid de förutvarande beräknas intagningen stiga från 290 elever 1962/63 till 480 elever 1963/64.

Denna i och för sig aktningvärda ökning av utbildningsverksamheten är emellertid klart otillräcklig. En viss ytterligare ökning av kapaciteten vid de befintliga seminarierna torde vara möjlig, men inte ens därigenom skulle utbildningen av förskollärare bli tillräckligt omfattande. Inrättande av ytterligare seminarier synes nödvändigt om det förväntade behovet någorlunda skall kunna tillgodoses. Förläggandet av ett förskoleseminarium till mellersta Norrland bör därvid inta en framträdande plats dels emedan det där torde finnas goda möjligheter att relativt snabbt få till stånd en avsevärd utbildningsverksamhet, dels emedan denna del av landet nu saknar förskollärarytbildning.

Vad beträffar den närmare bakgrunden till behovet av ökad förskollärarytbildning bör uppmärksammas att skolöverstyrelsen räknar med en brist f. n. på ca 1 000 förskollärare. Som mål för lekskoleverksamhetens utbyggnad har överstyrelsen angivit att 50 procent av barnen i de berörda åldrarna bör beredas möjlighet till lekskolevistelse mot f. n. 12,5 procent. Detta skulle kräva ca 4 000 lärare inom lekskoleverksamheten mot f. n. ca 1 000. I proposition nr 62 anges att daghemsverksamheten bör fördubblas fram till år 1970. Inom denna verksamhet är ca 800 förskollärare verksamma f. n., vartill kommer ett betydande antal vakanta tjänster. Fördubblingen fram till år 1970 kommer därför att medföra ett behov av ca 1 000 förskollärare ytterligare. Uppskattningsvis ca 300 förskollärare är sysselsatta med speciella vårdnadsuppgifter, rörande handikappade barn o. d.

Även här får en ökad efterfrågan väntas ehuru den inte kan preciseras i konkreta siffror. Sammanfattningsvis inrymmer nuvarande brist och de nämnda målsättningarna således ett behov av 5 000 förskollärare ytterligare.

Vid bedömningen av den erforderliga förskollärarytbildningen måste även avgången från yrket beaktas. Denna har under senare år legat så högt som vid 12 procent. Vid oförändrad avgångsprocent skulle ca 250 förskollärare komma att avgå de närmaste åren. Häremot får ställas utexamineringen, som kommer att omfatta 224 resp. 289 de båda närmaste åren. Någon förbättring skulle således inte inträda under dessa år utan tvärtom en försämring, eftersom barnstugeverksamheten kommer att utbyggas. Skolöverstyrelsen anser det möjligt att läsåret 1964/65 intaga 540 elever vid förskoleseminarierna. Bibehålles denna intagningskapacitet och avgångsprocenten genom olika åtgärder kan sänkas till 10 kommer antalet yrkesverksamma förskollärare år 1970 att vara ca 3 680. Detta antal täcker inte nuvarande behov och den utbyggnad av daghemsverksamheten som förutsetts i proposition nr 62. Kan inte utbildningskapaciteten ökas ytterligare kommer alltså utbyggnaden av lekskoleverksamheten helt att få anstå under 1960-talet och daghemsverksamheten hämmas i sin utveckling på grund av otillräcklig tillgång på förskollärare. Behovet av ytterligare förskoleseminarier är således uppenbart, och diskussionen bör därför till denna del kunna begränsas till hur och var en ökning av utbildningskapaciteten lämpligast kan komma till stånd.

Av flera skäl bör förläggande av ett förskoleseminarium till mellersta Norrland därvid ges en mycket framträdande plats. Såsom nämnts måste det anses vara av värde för landsdelen i fråga och särskilt för dess barnstugeverksamhet om en förskollärarytbildning kommer till stånd inom området. Även rekryteringsskäl talar för att ett förskoleseminarium förläggas till ett sådant område. Den successiva ökning av intagningskapaciteten som är erforderlig kan komma att medföra sämre möjligheter till ett gott kvalitativt urval av elever om intagningsökningen koncentreras till de nuvarande seminarierna. Det är nämligen känt att benägenheten att söka sig till dylik utbildning i viss utsträckning är beroende av avståndet till utbildningsorten. En geografisk decentralisering av utbildningen, i vilken förläggandet av utbildning till mellersta Norrland skulle ingå som ett led, skulle därför vara av speciellt värde.

I fråga om lokaliseringen av ett förskoleseminarium inom mellersta Norrland torde främst två olika områden kunna komma i fråga, nämligen Östersund—Frösö-området och området Härnösand—Sundsvall m. fl. orter. Det förstnämnda området synes ha en fördel däri att det inom ett relativt begränsat område finns ett större befolknings- och barnunderlag än inom motsvarande område enligt Härnösands—Sundsvalls-alternativet.

Det sistnämnda området har som helhet ett större befolkningsunderlag, vilket dock är något mera utspritt än i de andra området. Något större hinder synes dock inte detta utgöra med hänsyn till de goda kommunikationer som finns. Då förskollärarytbildningen torde böra samordnas med annan lärarytbildning har Härnösand—Sundsvalls-området f. n. en fördel däri att folkskoleseminarium, vars resurser skulle kunna utnyttjas i viss utsträckning, finns i Härnösand. Valet av lokalisering av förskollärarytbildningen torde dock i viss mån vara beroende av hur den framtida lärarytbildningen över huvud taget kommer att organiseras och samordnas. Då bl. a. filialsystem kan komma i fråga som ett lämpligt alternativ kan givetvis båda dessa nämnda områden anses möjliga för förskollärarytbildning. Något bestämt förord för vilket av områdena som bör komma i första hand synes därför inte böra ges innan närmare prövning företagits.

Med hänvisning till det ovan anförda hemställes,

att riksdagen vid sin behandling av proposition nr 111 i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsam prövning och förslag rörande inrättande av förskollärarytbildning i mellersta Norrland.

Stockholm den 17 april 1963

Sven E. Sundin